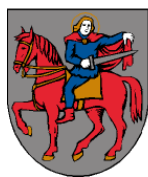

Raision
ympäristöterveydenhuollon-
valvontayksikön

VALVONTASUUNNITELMA
VUOSILLE 2015 – 2019
Päivitys vuodelle 2018

Raision
KAUPUNKI

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	3
2	VOIMAVARAT JA HENKILÖSTÖN PÄTEVYYS	4
2.1	Työajan jakaantuminen	6
3	YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON MAKSUTAKSA	7
4	ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA	7
4.1	Kohteet	7
4.2	Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheydet.....	7
4.3	Laitosvalvontasuunnitelma	8
4.4	Ensisääpumisvalvonta.....	9
4.5	Alkutuotanto	9
4.6	Näytteenotto ja projektit.....	10
4.7	Seurantaohjelmat.....	11
4.8	Elintarvikevalvonnan priorisointi	11
4.9	Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset painopistealueet vuonna 2015 - 2019	11
4.10	Raision valvontayksikön elintarvikevalvonnan painopistealueet ja suunnitellut tarkastukset vuonna 2018	13
4.11	Raportointi	13
5	TERVEYDENSUOJELULAIN VALVONTASUUNNITELMA.....	13
5.1	Säädösmuutokset.....	13
5.2	Muut muutokset	14
5.3	Säännöllinen ja suunnitelmallinen valvonta	14
5.4	Muu valvontatyö	15
5.5	Tarkastuksen sisältö	15
5.6	Talousvesi	16
5.7	Uimavesi	18
5.8	Sisäilmatyöryhmä.....	20
5.9	Kansainvälisessä liikenteessä olevien alusten saniteettitodistukset.....	21
5.10	Terveydensuojelun valtakunnalliset painopistealueet ohjelmakaudella 2015 - 2019	21
5.11	Raision valvontayksikön valvonnan painopistealueet vuonna 2018.....	22
5.12	Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen	23
5.13	Raportointi	24
6	TUPAKKALAIN JA NIKOTIINIVALMISTEIDEN VALVONTASUUNNITELMA	24
6.1	Tupakkalain muutos	24
6.2	Kunnan määräämä tupakointikielto asuntoyhteisöön	25
6.3	Nikotiinivalmisteiden myynti ja valvonta	25
6.4	Tarkastus	25
6.5	Raision valvontayksikön valvonnan painopisteet vuonna 2015 - 2019	26
6.6	Raportointi	26

Liitteet eivät ole julkisia.

LIITE 1: Elintarvikevalvonnan näytteenottosuunnitelma

LIITE 2: Elintarvikevalvonnan kohdekohtainen tarkastussuunnitelma

LIITE 3: Terveysturvallisuuslain mukaisten kohteiden tarkastussuunnitelma

LIITE 4: Raision ja Naantalien vesilaitosten näytteenottosuunnitelma

LIITE 5: Talousvesien näytteenottosuunnitelma

LIITE 6: Raision uima-altaiden näytteenottosuunnitelma

LIITE 7: Uimarantavesien näytteenottosuunnitelma

LIITE 8: Tupakkavalvonnan tarkastuslomake

LIITE 9: Tupakkavalvonnan tarkastussuunnitelma

1 JOHDANTO

Kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma siten, että valvonta on vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Valvontasuunnitelma tulisi perustua valvontakohteiden kartoitukseen, niiden riskiluokitukseen ja lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin. Ympäristöterveysvalvonnan on oltava suunnitelmallista, oikein kohdennettua, tehokasta ja eri toimijoita tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti kohtelevaa. Näiden vaatimusten lisäksi valvonnan tulee olla hyvää hallintoa koskevien vaatimusten mukaista (hallintolaki) ja sille tulee varata riittävät voimavarat.

Hallitus linjasi 5.4.2016 ympäristöterveydenhuollon kunnista maakunnille siirtyvistä tehtävistä. Maakunta- ja sote-uudistus tulee voimaan 1.1.2020 alkaen. Maakuntia tulee olemaan 18. Samalla kuntien valvontakäytäntöjä yhtenäistetään ja kehitetään sekä otetaan käyttöön, esimerkkeinä valvontasuunnitelmien, maksutaksojen ja laatujärjestelmien yhtenäistäminen. Alue- ja maakuntauudistuksen yhteydessä perustetaan myös valtion lupa- ja valvontavirasto, jonne siirtyy Valvirasta ja aluehallintovirastoista terveydensuojelu- ja tupakkalain valvonnan ohjaus-, valvonta- ja arviointitehtävät. Aluehallintovirastojen elintarvikevalvonnan ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin tehtävät ja resurssit jakautuvat maakuntiin ja Eviraan.

Raision kaupungin ympäristöterveydenhuollolle on laadittu valvontasuunnitelma vuosille 2015 - 2019. Valvontasuunnitelma sisältää eri toimialueiden (elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkalain valvonta) yksityiskohtaisen suunnitelman. Suunnitelma on hyväksytty terveysvalvontajaostossa 16.12.2014 § 43. Tämä on valvontasuunnitelman päivitys vuodelle 2018. Tähän päivitykseen on kerätty ainoastaan muuttuneet asiat. Vuosien 2015 - 2019 valvontasuunnitelmasta löytyy tarkemmat tiedot mm. tarkastusten sisällöstä, riskinarvioinnista, ilmoitusten ja hakemusten käsittelystä, raportoinnista, terveysvaaratilanteista ja epidemioiden selvittämisestä.

Uusi tupakkalaki (549/2016) astui voimaan 15.8.2016. Yksi uuden tupakkalain suurimmista muutoksista on, että sen sääntelyn piirissä ovat tupakkatuotteiden lisäksi sähkösavukelaitteet, niissä käytettävät nesteet sekä poltettavaksi tarkoitetut kasviperäiset tuotteet. Vuosittainen tupakanmyynnin valvontamaksu muuttui myyntipistekohtaiseksi, jonka suuruus on lain mukaan enintään 500 euroa myyntipistettä kohden.

Elintarvikelain ja eläinlääkintähuoltolain muutokset saatetaan voimaan yhtä aikaa maakuntauudistuksen johdosta tehtävien muutosten kanssa.

Ympäristöterveydenhuollon maksutaksa on päivitetty tammikuussa 2017 ja se on astunut voimaan 7.2.2017.

Valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä VATI, on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2019 alusta. Vati korvaa kuntien nykyiset kohde-tietojärjestelmät. Käyttöönnotossa ja tiedonsiirrossa tullaan toimimaan valtakunnallisten ohjeiden mukaan.

Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma on laadittu erikseen omana suunnitelmanaan vuosille 2015 - 2019 ja sitä on päivitetty vuodelle 2016. Vuodelle 2018 ei ole päivitystarpeita.

2 VOIMAVARAT JA HENKILÖSTÖN PÄTEVYYS

Valvontaviranomaisella on oltava palveluksessaan tai sopimuksen perusteella käytettävissään tarpeellinen määrä pätevää ja riittävän kokemuksen omaavaa henkilöstöä. Jos voimavarat eivät vastaa valvonnan tarvetta, tulee valvontasuunnitelmassa olla selostus siitä, miten valvontavelvoitteet aiotaan hoitaa. Tarvittaessa esitetään toimenpiteet lisähenkilöstön hankkimiseksi.

Ympäristöterveysvalvonnassa työskentelee tällä hetkellä 5 terveystarkastajaa, 2 eläinlääkäriä, pieneläinhoitaja, toimistosihteeri ja terveysvalvonnan johtaja. Terveysvalvonnan johtajana toimii ympäristön- ja rakennusvalvontapalveluiden johtaja. Valvontayksikön vastuuhenkilönä toimii yksi terveystarkastajista.

Raision valvontayksikössä työskentelee pätevää ja riittävän kokemuksen omaavaa henkilökuntaa. Suuremmalla osalla henkilökuntaa on vähintään ammattikorkeakoulututkinto. Yksi terveystarkastajista suorittaa rakennusterveysasiantuntijakoulutusta. Lounais-Suomen aluehallintoviraston syksyllä 2014 tekemän arviointi- ja ohjauskäynnillä viranhaltijat saivat hyvää palautetta työstään. Viranhaltijoilla on myönteinen ote työhön ja toiminnan kehittämiseen. Koska yksikön koko on pieni ja kaikki työskentelevät samoissa toimitiloissa, on yhteistyö helppoa.

Pieneläinpäivystyksen hoitaa valvontayksikön alueella yksityinen yritys. Palvelun kilpailuttaa Turku ja nykyinen sopimus päättyy 31.12.2017. Uusi toimija ei ollut vielä tiedossa suunnitelman laadita vaiheessa. Raision yhteistoiminta-alue maksaa tästä palvelusta 10 % eli henkilötyövuosiin sen vaikutus on 0,1 htv.

Raision kaupunki on Turun kaupungin kanssa perustanut yhteisen valvontaeläinlääkäri viran. Virka täytettiin 1.6.2012. Valvontaeläinlääkäri yhtenä tehtävänä on huolehtia eläinsuojeluvalvonnasta. Valvontatehtävien siirto yhteiselle valvontaeläinlääkärille vapauttaa Raision yhteistoiminta-alueen molempien eläinlääkäreiden työpanosta enemmän varsinaiseen laitosvalvontaan sekä eläinlääkintähuoltoon. Raision osuus virasta on 30 % (0,30 htv).

Uudenkaupungin ympäristöterveydenhuollon kanssa tehtiin sopimus hyötyeläinlääkäripäivystyksen ja sijaisuuksien järjestämisestä. Sopimus astui voimaan 31.5.2013. Sopimuksen mukaan Uusikaupunki järjestää Raision kaupungineläinlääkärien sijaistuksen virka-aikana. Raisio ostaa Uudeltakaupungilta sijaistuksen, mukaan lukien hyötyeläinpäivystyksen kuukausittaisten lepoaikojen aiheuttamat vapaat, yhteensä 80 päivää vuodessa.

Naantalien ja Raision kaupunkien talousveden viranomaisvalvonnan näytteet ottaa Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy. Terveysuojelulain mukainen näytteenotto (erityisesti talous-, uima- ja allasvesien osalta) voi olla järjestetty terveysvalvonnan ulkopuolisen tahon toimesta ja voidaan laskea mukaan terveysvalvonnan resurssiin (Sosiaali- ja terveysministeriön ohje 15.12.2009; STM092:00/2007). Näytteenottoon kuuluu aikaa arviolta n. 15 htpv vuodessa.

Sijaisuusjärjestelyt voidaan hyväksyä yhteistoiminta-aluelain (410/2009) mukaisesti henkilövoimavaroihin, koska ne ovat vakiintuneita ja niiden avulla varmistetaan henkilöresurssien pysyminen samalla tasolla joka vuosi (Lounais-Suomen aluehallintoviraston raportti LSAVI/2681/05.14.01/2014). Eläinlääkäreiden sijaisuusjärjestelyiden lisäksi valvontayksikössä on ollut vakituisen henkilökunnan lisäksi kesäisin terveystarkastajien sijainen/harjoittelija (0,36 htv).

Koko valvontayksikön henkilöresurssit Raision valvontayksikössä on yhteensä 2211 henkilötyöpäivää (htpv) = n. 10 henkilötyövuotta (htv). Tästä on valvontatyötä tekevien osuus noin 5,5 henkilötyövuotta.

Erikoistuminen

Ympäristöterveydenhuollon nykyistä tehokkaampi toimeenpano edellyttää ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoiden erikoistumista ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueisiin. Jotta erikoistuminen olisi tarkoituksenmukaista ja tehokasta, kunnalla tai yhteistoiminta-alueella tulee olla riittävä määrä henkilöstöä ympäristöterveydenhuollon tehtävissä.

Raision valvontayksikön viranhaltijat ovat jakaneet tehtäviään erikoistumalla tiettyihin tehtäviin. Nykyinen tehtävänjako näkyy taulukosta 1. Tehtävänjakoa tarkistetaan tarpeen mukaan.

TAULUKKO 1. Terveystarkastajien ja eläinlääkäreiden alustava vastuualuejako ja terveystarkastuksen käytössä olevat henkilöresurssit

Virkanimike	Erityisosaaminen/vastuualue	htpv / (htv)
Ympäristön – ja rakennusvalvontapalveluiden johtaja, terveystarkastuksen johtaja	Hallinto	66 htpv (0,30 htv)
Eläinlääkäri (Raisio, Rusko)	Virkaeläinlääkärin tehtävät (pieneläimet), ensisaapumisvalvonta, laitosten valvonta (Raisio, Rusko)	220 htpv (1 htv) (hygieenikon tehtävien osuus 16 h/vko = 0,43 htv)
Eläinlääkäri (Naantali)	Virkaeläinlääkärin tehtävät (tuotantoeläimet sekä pieneläimet), maidontuotantotilat, ensisaapumisvalvonta, laitosten valvonta (Naantali).	220 htpv (1 htv) (hygieenikon tehtävien osuus 110 htpv = 0,5 htv)
Terveystarkastaja	Terveystarkastus (sisäilma-asiat, asunnot, huoneistomelu). Naantalissa ja Ruskon koulut, päiväkodit, vanhainkodit, palvelukodit ja nuorten tilat (terv.suoj.). Laivatarkastukset.	220 htpv (1 htv)
Terveystarkastaja	Kauneushoitola, uimahallit, liikuntatilat. Elintarvikevalv. (koulut, päiväkodit, vanhainkodit Nli, Rusko), myyntipaikat, tarjoilupaikat. Terveystarkastus ja ravitsemusväitteet, pakkausmerkinnät. Laivatarkastukset.	220 htpv (1 htv)
Terveystarkastaja	Raision ja Velkuan koulut, päiväkodit, vanhainkodit, palvelukodit (terv.suoj. + elint.). Nuorten tilat ja majoitustilat. Leipomot, pitopalvelut, ravintolat ja tarjoilupaikat (MM, Velkua, Raisio). Tuhohyönteiset.	220 htpv (1 htv)
Terveystarkastaja	Työpaikkaruokalat, leirikeskukset, ravintolat ja tarjoilupaikat (Raisio, Rusko), kuljetusliikkeet, siirrettävät	220 htpv (1 htv)

	elintarvikehuoneistot, torit. Kontaktimateriaalit. Uimarannat, majoitustilat (Nli, Rymättylä, Rusko)	
Terveystarkastaja (vastuhenkilö)	Vastuhenkilön tehtävät. Talousvedet. Tupakan ja nikotiinivalm. myyntiluvat.	122 htpv (0,554 htv)
Pieneläinhoitaja	Eläinlääkäreiden avustaja	220 htpv (1htv)
Valvontaeläinlääkäri	Eläinsuojelutehtävät	66 htpv (0,30 htv)
Pieneläinpäivystys		22 htpv (0,1 htv)
Eläinlääkärin sijaisuuksien järjestäminen	Uudenkaupungin ympäristöterveydenhuolto	80 htpv (0,36 htv)
Toimistosihteerit	Toimistotehtävät, laskutus, tietojen kirjaukset TerveKuulle, esityslistan kokoaminen ym.	220 htpv (1 htv)
Määräaikaiset	Terveystarkastajien sijainen	80 htpv (0,36 htv)
Näytteenotto	Suunnitelman mukaiset verkostovesinäytteet (Lsvsy)	15 htpv (0,07 htv)
Yhteensä		2211 htpv (10,05htv) ≈ 10 htv

Htpv = henkilötyöpäivä (=7,5 h)

Htv = henkilötyövuosi (=220 htpv)

2.1 Työajan jakaantuminen

Jäljempänä ympäristöterveydenhuollon eri toimialojen valvontasuunnitelmissa on tarkemmin esitetty suunnitelmalliseen valvontaan käytettävää työpanosta. Taulukossa 2 on esitetty henkilöresurssit yksilöityinä ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueille.

TAULUKKO 2. Työajan jakaantuminen toimialoittain

	henkilötyöpäiviä (htpv)	henkilötyövuosia (htv)
Terveystarkastuksen valvonta - suunnitellut tarkastukset - näytteenotto - muu valvontatyö (mm. asunnontarkastukset, koulutukset, uudet huoneistot / toim. vaihtuminen, lausuntojen antaminen, saniteettitodistukset, tarkastuksiin kuluva matka-aika, toimistotyöt)	200 35 546 781	 3,55
Elintarvikevalvonta - suunnitellut tarkastukset - ensisaapumisvalvonta - muu valvontatyö, matka-ajat, ilmoitusten käsittely, toimistotyöt, neuvonta ym.	440 10 342 792	 3,60
Tupakkalain valvonta - suunnitelmalliset tarkastukset - muu valvontatyö	5 6	

Nikotiinivalmisteiden myyntiluvat ja valvonta	4	
Yht.	15	0,07
Eläinlääkäripalvelut ja kaupungin eläinlääkäriin tehtävät (ell, pieneläinhoitajat, sijaisuudet)	535	2,43
Pieneläinpäivystys	22	0,10
Valvontaeläinlääkäriin tehtävät	66	0,30
Yhteensä	2211	10,05

Vastuuhenkilönä toimivan terveystarkastajan työajasta kuluu vastuuhenkilön tehtävien hoitamiseen arviolta noin 100 htpv. Koulutuksiin kuluu vuonna 2018 arviolta 50 htpv. Lisäksi ympäristöterveydenhuollossa on tehtäviä, joita ei voida ennakoida esim. epidemiat ja muut yllättävät tilanteet sekä ohjaus ja neuvonta, jotka vievät runsaasti työaikaa ja joiden tekemiseen on varattava aikaa.

3 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON MAKSUTAKSA

Ympäristöterveydenhuollon maksutaksaa on päivitetty ja se on hyväksytty Raision kaupunginvaltuustossa 23.1.2017 § 7 ja se on astunut voimaan 7.2.2017. Taksaan tullaan lisäämään talousvesilaitoksen riskinarvioinnin hyväksymismaksu joulukuussa 2017.

4 ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA

4.1 Kohteet

Kaikki valvontakohteet ml. alkutuotannon kohteet ovat sähköisessä tietojärjestelmässä (TerveKuu), joka on kaikkien valvojien yhteiskäytössä. Valvontayksikössä on elintarvikevalvontakohteita yhteensä 433. Alkutuotantopaikkoja on noin 200 kpl. Naantali on kesäkaupunki, jonka ravintoloista osa on auki vain muutaman kuukauden vuodessa. Näissä kohteissa tarkastuskäyntien määrää voidaan suhteuttaa aukiolokuukausiin.

TAULUKKO 6. Raision valvontayksikön valvottavat elintarvikekohteet

ELINTARVIKEVALVONNAN TARKASTUSKOHTEET			
Naantali	Raisio	Rusko	Yhteensä
199	197	37	433

4.2 Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheydet

Valvontakohteeseen vuosittain tehtävien tarkastusten määrä, kuten myös muut valvontatoimet, riippuvat kohteen laajuudesta ja luonteesta sekä omavalvonnan toimivuudesta. Toiminnan laajuuden kuvaajana voidaan käyttää esimerkiksi tuotannon määrää

ja toiminnan laatua voidaan määrittellä riskitekijöiden arvioinnin avulla. Ohjeellisia tarkastusmääriä laadittaessa on oletettu, että toiminta on ympärivuotista. Mikäli kohde on toiminnassa vain osan vuotta, on tarkastusten määrä suhteutettava vuotuisen toiminta-aikaan.

Riskitekijöiden arviointi tarkoittaa valvontaviranomaisen tekemää arviointia, jossa arvioidaan valvontakohteesta johtuvien ja siellä valmistettujen elintarvikkeiden välityksellä ihmiselle syntyvien terveydellisten haittavaikutusten todennäköisyyttä ja voimakkuutta. Riskinarvioinnin avulla voimavaroja pyritään kohdistamaan niihin riskialttiimpiin elintarvikekohteisiin, joissa toiminnan laajuus tai toiminnan luonne sitä vaatii.

Eviran valvontaosasto on laatinut ohjeen elintarvikehuoneistojen riskiluokitusta ja valvontatarpeen määrittämistä varten. Ohjeessa kuvataan ne periaatteet, joita riskiluokituksessa ja valvontatarpeen määrittelyssä käytetään sekä annetaan elintarvikehuoneistoille ohjeelliset vuosittaiset tarkastusmäärät ja -ajat.

Raision valvontayksikössä on otettu käyttöön Eviran ohje riskiluokituksen ja valvontatarpeen määrittämiseksi. Riskikartoitus tehdään TerveKuu- ohjelmaan ja sitä päivitetään tarkastusten yhteydessä. TerveKuu-ohjelmasta saadaan listaus vuosittaisesta kohdekohtaisesta valvontasuunnitelmasta.

4.3 Laitosvalvontasuunnitelma

Laitosten valvontasuunnitelmien laatimisessa noudatetaan Laitoksen valvontaohjetta (Eviran ohje 16003/1).

Jokaiselle laitokselle on laadittu oma valvontasuunnitelma Tervekuu-ohjelmaan, joka perustuu Eviran ohjeeseen riskiluokituksen ja valvontatarpeen määrittämiseksi. Valvontasuunnitelma otetaan huomioon laitoksen koko ja tilat, toiminnot ja omavalvontajärjestelmä.

Laitoksen rakenteet on tarkastettava vähintään vuosittain, samoin kuin laitoksen toiminnan vaatimustenmukaisuus. Laitostarkastuksilla kiinnitetään huomiota siihen, täyttävätkö laitoksen piha-alueet ja tilat sekä laitoksen koneet, laitteet ja välineet lainsäädännön vaatimukset. Myös henkilökunnan työskentelyhygieniää on tarkkailtava esimerkiksi suunniteltuna seurantana. Työskentelyhygienian vaatimustenmukaisuutta tarkastetaan ja todennetaan. Lisäksi tarkastetaan esimerkiksi raaka-aineita, muita elintarvikkeen valmistuksessa käytettäviä tuotteita, elintarvikkeiden merkintöjä, elintarvikkeiden kanssa kosketuksiin joutuvia materiaaleja sekä laitoksen puhtautta ja puhdistus- ja torjunta-aineita.

Laitoksella tulee olla ajan tasalla oleva omavalvontasuunnitelma. Omavalvontasuunnitelma tarkastetaan kokonaisuutena laitosta hyväksyttäessä sekä sen jälkeen vuosittain ja aina silloin, kun siihen tehdään muutoksia. Omavalvontaohjelmien tulee olla säädöksissä annettujen vaatimusten mukaisia ja sopivia laitoksen tiloihin ja toimintaan nähden.

Omavalvontasuunnitelman toteutuksen tarkastuksessa käydään läpi kunkin omavalvontaohjelman käytännön toteutus. Laitoksen tiloissa tehdään havaintoja ja mittauksia sen toteutukseksi, että käytännön toiminta vastaa ohjelmassa esitettyä.

Omavalvontakirjanpidon tarkastuksen perusteella verrataan laitoksen omien havaintojen yhtäpitävyyttä valvojan tekemien havaintojen kanssa. Lisäksi tarkastetaan onko laitos havainnut esimerkiksi raja-arvot ylittävät tai alittavat mittaus- tai tutkimustulokset, ja onko mittaukset tai tutkimukset tehty luotettavilla laitteilla ja menetelmillä. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, ovatko omavalvonnassa havaitut epäkohdat johtaneet asianmukaisiin välittömiin ja tarvittaessa myös ennaltaehkäiseviin korjaaviin toimenpiteisiin, onko

korjaavista toimenpiteistä pidetty kirjaa ja onko epäkohdista tarvittaessa tiedotettu viranomaisille. Jos kyse on näytteiden tutkimustuloksista, tarkastetaan myös, onko korjaavien toimenpiteiden tehokkuudesta varmistuttu ottamalla uusia näytteitä toimenpiteiden jälkeen.

Laitoksen valvojan on arvioitava omavalvontajärjestelmän toimivuus vuosittain. Jos omavalvontajärjestelmä ei ole valvojan arvion mukaan toimiva, valvojan on edellytettävä sen muuttamista. Apuna käytetään Oiva-arviointiohjetta.

Laitoksen omavalvonnan toimivuudesta varmistutaan tarvittaessa ottamalla viranomaisnäytteitä sekä mikrobiologisiin että laitoksen toiminnasta ja tuotteista riippuen myös kemiallisiin ja/tai aistinvaraisiin laboratoriotutkimuksiin. Tuotteista ja raaka-aineesta tutkitaan mikrobiologisesti sekä elintarvikehygieenistä laatua että patogeenisten mikrobien esiintymistä. Näytteenotosta on laitoskohtainen näytteenottosuunnitelma.

Valvoja laatii tarkastuskäynnillä havaituista epäkohdista ja tehdyistä toimenpiteistä tarkastuskertomuksen Oiva-ohjeiden mukaisesti. Valvontakirjanpitoon kuuluvat myös neuvottelumuistiot ja elintarvikelain 55 - 69 §:n mukaisista toimenpiteistä tehdyt hallintopäätökset, sekä viranomaisnäytteiden tutkimustulokset.

Vuosittain lähetetään tiedot suoritetusta laitoksen valvonnasta ja valvonnan tuloksista Eviraan KUTI-järjestelmää käyttäen.

4.4 Ensisaapumisvalvonta

Elintarvikelaissa sekä MMM:n ensisaapumistoiminnasta antamassa asetuksessa säädetty eläimistä saatavien elintarvikkeiden ensisaapumisvalvonta perustuu toisesta jäsenvaltiosta Suomeen toimitettavien elintarvikkeiden mahdollisesti aiheuttamien terveysvaarojen arviointiin.

Paikallinen ensisaapumisvalvontaviranomainen suorittaa valvonta-alueellaan ensisaapumisvalvontaa Eviran kanssa tekemänsä sopimuksen ja Eviran ensisaapumisvalvontasuunnitelman mukaisesti. Evira korvaa kunnalle valvonnasta aiheutuneet kulut sopimuksen mukaisesti ja perii puolestaan ensisaapumistoimijoilta kokonaisuudessaan ensisaapumisvalvonnasta aiheutuneet kustannukset.

Ensisaaumisvalvonnassa kiinnitetään erityistä huomiota komission asetuksen EY 1688/2005 mukaisten salmonellaerityistakuiden täyttymiseen (sian-, naudan- ja siipikarjanliha sekä kanamunat) sekä muihin ns. riskielintarvikkeisiin (kypsentämätön liha, raakalihavalmisteet, lihavalmisteet, elävät simpukat ja äyriäiset). Lisäksi valvontaa kohdennetaan ottaen huomioon vastaanotettujen tuotteiden määrä ja laatu.

Ensisaaumisvalvonnan vuoden 2018 tarkastusten lukumäärät ja kohteet ilmoitetaan Evirasta alkuvuodesta 2018. Tarkastukset kohdistetaan salmonellaerityistakuutuotteisiin.

4.5 Alkutuotanto

Evira on laatinut uuden ohjeen 16.10.2017 alkutuotannon elintarvikevalvonnasta ja riskinarvioinnista. Alkutuotannon kohteissa pyritään noudattamaan Eviran suosittelemia tarkastustiheyksiä. Eviran suosituksen mukaan mm. maidontuotantotilat tulisi tarkastaa kerran viidessä vuodessa. Jos raakamaitoa toimitetaan esim. tilan omaan elintarvikehuoneistoon myytäväksi, tarkastustiheys on 1/vuosi. Lihakarjan kasvatus ja hunajantuotanto tarkastetaan tarvittaessa, kananmunantuotanto ja vesiviljelypaikat kerran

viidessä vuodessa. Syötävien kasvien tuotanto tarkastetaan joka kolmas vuosi (avomaaviljely) tai joka viides vuosi (kasvihuoneviljely), itujen tuotanto joka vuosi (ei kohteita valvonta-alueella) ja muut kasvin- ja siententuontantopaikat (esim. ruokaperuna, vilja, hedelmät, juurekset, avomaankurkku ja pavut) tarvittaessa. Lisäksi ohjeessa on tarkastustiheydet kohteille, jotka toimittavat pienimuotoisesti tuotteita suoraan kuluttajalle tai vähittäismyyntiin.

4.6 Näytteenotto ja projektit

Näytteenotolla ja tutkimustulosten perusteella voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja määrystenmukaisuutta. Vuosittain laaditaan riskiperusteinen suunnitelma omavalvonnan toimivuuden valvomiseksi otettavista näytteistä ja tutkimuksista. Näytteitä voidaan ottaa mm. lainsäädännön toimijalle määräämän näytteenoton ja tutkimusten varmistamiseksi sekä epäiltäessä tuotteiden turvallisuutta. Näytteenottokohteita, näytteiden määriä, näytteenottotiheyttä ja näytteistä tehtäviä tutkimuksia suunniteltaessa otetaan huomioon omavalvonnan toimivuus valvontakohteessa.

Viranomaisnäytteenotto elintarvikehuoneistoissa on kohdennettu riskinarvioinnin perusteella toimijoihin, jotka valmistavat itse jauhelihaa (myyntiaika ≥ 24 h) tai sellaisenaan syötäviä elintarvikkeita, joiden myyntiaika ≥ 5 vrk. Riskinarvioinnissa on huomioitu valvontakohteen omavalvonnan toimivuus.

Laitosten osalta näytteenottosuunnitelmassa on huomioitu mikrobikriteeriasetus ja sen kansalliset soveltamisohjeet. Yksittäisten toimijoiden omavalvonnan toimivuuden todentamiseksi Evira suosittelee pistokoeluontoista näytteenottoa. Näytteenottotiheyteen vaikuttavat toimijan näytteenottosuunnitelma, sen kattavuus ja toteutuminen sekä omavalvontanäytteiden tulokset.

Myös elintarvikevalvontaohjelmaan sisältyviin valvonta- ja seurantaohjelmiin ja hankkeisiin liittyvään näytteenottoon varaudutaan vuosittain. Valvontayksikköön on vuosittain tullut ainakin vierasainevalvontaan liittyviä näytteenottopyyntöjä.

Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään mahdolliset kunnan valitsemien projektien näytteet (ns. kartoitustutkimukset). Tutkimusprojektien tuloksista laaditaan yhteenveto jaoston tiedoksi. Projektien tuloksia hyödynnetään valvonnan suunnittelussa. Vuonna 2017 valvontayksikössä ei toteuteta erityisiä elintarvikenäyteprojekteja.

Näytteenotto voi kohdistua myös ennalta suunnittele mattomiin tilanteisiin, kuten kuluttajavalitusten perusteella tehtäviin tutkimuksiin, elintarvikkeista aiheutuvien terveysvaaratilanteiden tutkimuksiin sekä ruokamyrkytysten selvittämiseksi tarvittaviin tutkimuksiin. Tällaiset tilanteet otetaan huomioon työajan suunnittelussa.

Talousarviossa on varauduttu näytteenotto- ja tutkimuskustannuksiin. Erillistä määrärahaa poikkeustilanteiden osalta ei ole varattu. Mahdollisen epidemian selvittämisen aiheutuvat kustannukset käytetään tutkimusmäärärahoista.

Näytetulokset kirjataan TerveKuu-ohjelmaan. Näytetuloksen ollessa huono, haetaan uusintänäyte sekä keskustellaan toimijan kanssa mikä on mahdollisesti aiheuttanut huonon tuloksen. Keskustelun pohjalta voidaan antaa toimenpidesuosituksia tai -kehotuksia. Jos uusintänäyteenkin on huono, voidaan toiminta keskeyttää, kunnes syy löydetään ja saadaan puhdas näytetulos.

Vuoden 2018 näytteenottosuunnitelma on esitetty liitteessä 1.

4.7 Seurantaohjelmat

Valvonta-asetuksen mukaan seurannalla tarkoitetaan elintarvikevalvonnassa suunnitellun havainto- ja mittausjakson toteuttamista, jonka tarkoituksena on saada käsitys elintarvikemääräysten noudattamisesta. Erilaiset valvonta- ja seurantaohjelmat ovat valvonta-asetuksen tarkoittamaa seurantaa.

Seurantaohjelmia, joita on kuvattu VASUssa, ovat:

- Zoonoosiseuranta- ja kartoitusohjelmat
 - kansallinen salmonellavalvontaohjelma
 - muita pysyviä seurantaohjelmia: kampylobakteerin seurantaa broilireissa tietyillä teurastamoilla; EHEC-bakteerin tutkimuksia teurastamossa ja eläinten pitopaikoissa; raakamaidon valvonta; trikiinivalvonta sikatiloilta
- elintarvikkeiden kasvinsuojeluainejäämävälvontaohjelma
- eläviä eläimiä ja eläimistä saatavia elintarvikkeita koskeva vierasainevalvontaohjelma
- eläinlääkinnällistä rajatarkastusta koskeva vierasainevalvontaohjelma
- ympäristökontaminanttien ja muiden vierasaineiden seurantaohjelmat
- elintarvikkeiden gmo-valvonta.

Kunnat ja aluehallintovirastot osallistuvat ohjelmiin liittyvään näytteenottoon ja vastaavat osaltaan tarvittavista valvontatoimenpiteistä. Lisäksi aluehallintovirastoilla on seuranta- ja raportointitehtäviä ohjelmien toteutuksessa.

Valvontayksikköön on vuosittain tullut ainakin vierasainevalvontaan liittyviä näytteenottopyyntöjä. Nämä sekä mahdollisesti muut pyynnöt on pyritty toteuttamaan pyydetyllä tavalla.

4.8 Elintarvikevalvonnan priorisointi

Ruokamyrkytyspäilyt ja asiakasvalitukset selvitetään viipymättä. Elintarvikelain mukaan elintarvikehuoneistosta on tehtävä ilmoitus elintarvikevalvontaviranomaiselle. Ilmoituksen käsittelystä lähetetään toimijalle todistus mahdollisimman pian. Laitosten osalta valvontaviranomainen tekee elintarvikehuoneiston hyväksymisestä päätöksen 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta.

Elintarvikevalvonnan kohteiden tarkastukset pyritään suorittamaan riskinarvioinnin perusteella saatujen tarkastustiheyksien mukaan.

4.9 Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset painopistealueet vuonna 2015 - 2019

Evira on laatinut elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman (VASU) vuosille 2015 - 2019 ja siihen päivityksen vuodelle 2018. VASU on jaettu kahteen osaan, joista ensimmäisessä osassa kuvataan elintarvikeketjun strategiset tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Toisesta osasta löytyvät valvonnan kuvaukset. Kuvaukset viedään vähitellen Eviranet ekstranetjärjestelmään ja ne muodostavat pohjan elintarvikeketjun valvonnan toimintakäsikirjalle.

Elintarvikevalvontaketjun strategiset päämäärät vuosille 2014 - 2020 ovat:

- Elintarvike turvallisuuden, eläinten terveyden ja kasvinterveyden korkea taso säilyy.
- Eläinten hyvinvointi paranee.
- Korkealaatuisen ruoan tuottamisen edellytykset turvataan ja maa- ja elintarviketalouden tuotantokyky kasvaa.
- Maa-, metsä- ja elintarviketalous sopeutuvat kestävästi ilmastonmuutokseen.
- Elintarvikeketjun toiminnan vastuullisuus voidaan todentaa.
- Turvallisella ravitsemuksella edistetään hyvinvointia.

Seuraavassa taulukossa on esitetty Eviran tulostavoitteiden hankkeista ne, joihin Evira odottaa kuntien osallistuvan vuosina 2018 ja 2019. Hankkeiden tarkempi toteutus, mukaan lukien niihin liittyvä näytteenotto tutkimuksia varten, suunnitellaan, ohjeistetaan ja koulutetaan viranomaisketjussa erikseen.

TAULUKKO 8. Elintarvike turvallisuuden toimenpiteet 2018 - 2019

Elintarvike turvallisuuden alaprosessit	Toimenpiteet /painopisteet Kunnat osallistuvat näihin	
	2018	2019
Yhteiset	KUTI-tietojen hyödyntäminen valvonnan ohjauksessa ja toteuttamisessa	KUTI/VATI-tietojen hyödyntäminen valvonnan ohjauksessa ja toteuttamisessa
	VATI-hanke	
	Elintarvikevalvonnan yhdenmukaisuuden ja riskiperusteisuuden edistäminen	Elintarvikevalvonnan yhdenmukaisuuden ja riskiperusteisuuden edistäminen
	Valvonnan kohde- ja vaatavuuskattavuuden varmistaminen	Valvonnan kohde- ja vaatavuuskattavuuden varmistaminen
Alkutuotanto	Alkutuotannon elintarvikevalvonnan käynnistäminen	Alkutuotannon elintarvikevalvonnan vakiinnuttaminen
Lihantarkastus	Lihantarkastuksen ja teurastamovalvonnan yhdenmukaistaminen	Lihantarkastuksen ja teurastamovalvonnan yhdenmukaistaminen
Elintarvikepetokset	Petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen	Petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen
Sisämarkkinakauppa	Viranomaisten yhteistyön kehittäminen eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonnassa	Viranomaisten yhteistyön kehittäminen eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonnassa
Vienti	Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vientivalvonnan kehittäminen	Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vientivalvonnan kehittäminen
Tuonti	Riskiarvioinnin kehittäminen	Riskinarvioinnin kehittäminen
Valvontaverkostot	Valvontaverkostojen toiminnan kehittäminen	Valvontaverkostojen toiminnan vakiinnuttaminen
Luonnonmukainen tuotanto	Tuotteiden jäljitys luomuketjussa: jäljittäminen rutiiniksi	Tuotteiden jäljitys luomuketjussa: jäljittäminen rutiiniksi
Nimisuojan valvontahanke	Jatkuu vuodelta 2017	
Valmissalaattien patogeeniprojekti	Projektin toteutus	Projektin toteutus/raportointi
Gluteenittomien elintarvikkeiden valvontahanke	Elintarvikkeiden valmistus, myynti ja tarjoilu	

4.10 Raison valvontayksikön elintarvikevalvonnan painopistealueet ja suunnitellut tarkastukset vuonna 2018

Vuoden aikana varaudutaan osallistutua valtakunnallisiin valvontahankkeisiin.

Elintarvikehuoneistoihin ja laitoksiin tehdään tarkastuksia Eviran Oiva-ohjeiden mukaisesti ja riskinarviointiin perustuen. Oivan seurantatarkastuksia varten varataan riittävä määrä henkilöresursseja. Arvio seurantatarkastusten määrästä Eviran mukaan voisi olla 5 – 15 % elintarvikkeiden vähittäismyyntiin ja tarjoiluun liittyvien valvontakäyntien kokonaismäärästä.

Liitteessä on esitetty kohdekohtaiset riskinarviointiin perustuvat tarkastustiheydet (liite 2).

Alkutuotannon valvontakohteita ja niiden tarkastustiheyksiä ei ole mukana liitteessä. Alkutuotantopaikkoja valvontayksikön alueella on noin 200. Kaikki alkutuotannon kohteet ovat TerveKuu-ohjelmassa, mutta tietoja ei ole siirretty valtakunnalliseen järjestelmään. Valvontayksikössä ei ole tiedossa kaikkia järjestelmän vaatimia kohdetietoja, jotta ne voitaisiin siirtää järjestelmään. Kohdetietojen saamiseksi tulee olla yhteydessä kohteeseen. Tiedot siirretään valtakunnalliseen järjestelmään vuoden 2018 aikana.

Elintarvikevalvonnan tarkastuksia tulisi tehdä 266 kpl ja niihin on suunniteltu kuluvan yhteensä noin 440 htpv, ensisaapumisvalvontaan 10 htpv ja muuhun elintarvikevalvonnan työhön 342 htpv. Muuhun työhön lasketaan mukaan mm. seurantatarkastukset, suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset, ensisaapumisvalvonta, valvontakohteisiin kuluva matka-aika, ilmoitusten käsittely, toimistotyöt (ml. tietojen kirjaaminen KUTI-järjestelmään), koulutukset ja lausuntojen antamiset.

4.11 Raportointi

Elintarvikevalvonnan suoritteista ja mm. käytetystä työajasta raportoidaan Eviralle KUTI-järjestelmään koko vuoden aikana aina tarkastuskäynnin jälkeen TerveKuu-ohjelmaa käyttäen.

Niiltä osin, kun tiedot eivät ole saatavissa KUTI:sta tiedot raportoidaan VYHA-järjestelmää (Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä) käyttäen. Myös elintarvikevalvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan vastaamalla VYHAssa.

5 TERVEYDENSUOJELULAIN VALVONTASUUNNITELMA

Terveydensuojelulain tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa. Kunnan tehtävänä alueellaan on edistää ja valvoa terveydensuojelua niin, että asukkaille turvataan terveellinen ympäristö.

5.1 Säädosmuutokset

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista annetun STM:n asetuksen muuttamisesta (683/2017) tuli voimaan 27.10.2017.

Valtioneuvoston asetukset valvontaohjelmasta (78/2011), kuntien valvonta-suunnitelmasta (665/2006) sekä huoneistoja koskeva STM:n asetus (167/2003) kumoutuvat. STM kumoo myös terveydensuojeluasetuksen (1280/1994).

5.2 Muut muutokset

Valvira on julkaissut kuntien terveydensuojeluviranomaisille ohjeen asunnon terveysthain selvittämiseksi. Ohjeen tavoitteena on yhdenmukaistaa asunnontarkastuskäytäntöjä niin, että tarkastusmenettelyt ovat lainsäädännön mukaisia, rakennusten terveysthain selvitetään tehokkaasti ja terveydensuojeluviranomaisten resurssit ovat riittävät laadukkaana valvonnan järjestämiseksi. Ohjeessa on tarkennettu asunnon terveysthain-Asian vireille tuloa sekä linjattu asianosaisten läsnäolo-oikeutta asunnontarkastuksella.

Valvira on julkaissut Toimintatavat talousveden laadun turvaamiseksi -ohje-sarjaan 5 ohjetta, jotka esittelevät käytännönläheisiä toimintatapoja erilaisissa talousveden laatua uhkaavissa häiriötilanteissa ja tilanteissa, joissa talousvesi on saastunut. Ohjeissa on kuvattu viranomaisten, toiminnanharjoittajien ja kolmannen sektorin (SPR, Vapepa) yhteistoimintaa ja vastuita tilanteiden selvittämiseksi. Ohjeita voidaan hyödyntää laadittaessa talous-vettä toimittavien laitosten ja kunnan terveydensuojeluviranomaisen varautumissuunnitelmia häiriötilanteisiin.

Valvira on laatinut soveltamisohjeen terveydensuojelulain 13 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisuudesta koskien julkisia majoitusuoneistoja. Valvira on laatinut lisäksi malliasiakirjan terveydensuojelulain 15 §:n mukaisesta todistuksesta liittyen 13 ja 18 a §:n ilmoituksin ja niiden vastaanottamiseen. Talousveden osalta suunnitelmallisessa valvonnassa huomioitavat asiat löytyvät talousvesiasetuksen soveltamisohjeesta. Ohjeet päivitetään tarpeellisilta osin ja ne julkaistaan Valviran verkkosivuilla.

5.3 Säännöllinen ja suunnitelmallinen valvonta

Terveydensuojelun suunnitelmallista valvontaa on yksinkertaistettu ohjelmakaudelle 2015 - 2019. Suunnitelmallisen valvonnan piiristä on poistettu sellaiset kohteet, joissa oleskelu on lyhytaikaista ja jotka todennäköisesti eivät aiheuta terveysthain.

Suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistettujen kohteiden valvontaa tehdään yhteydenottojen perusteella. Nämä yllättävät valvontatapaukset ovat ensisijaisia suhteessa säännölliseen valvontaan sillä yleensä niiden taustalla on terveysthainpäily. Suunnitelmallisesta valvonnasta vapautuvat resurssit käytetään terveydensuojelulainsäädännön mukaiseen valvontaan, esimerkiksi ennakoivaan terveysthain ehkäisyyn sidosryhmissä tapahtuvassa suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Terveydensuojelulain mukaisia suunnitelmallisen valvonnan piiriin kuuluvia kohteita ovat:

- koulut ja päiväkodit
- hotellit ym. majoituspalvelut
- leirikeskukset
- uimahallit, kylpylät ja uima-altaat
- yleiset uimarannat
- yleiset saunat
- vanhainkodit ja palvelutalot
- kauneushoitolat, solariumit
- liikuntatilat
- solariumit
- talousveden jakelu ja käyttö
- lasten ja nuorten kohteet (kerhotilat, nuorisotilat iltapäiväkerhot ja sisäleikkipaikat)

5.4 Muu valvontatyö

Kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on huomioitava muu kunnan tehtävänä oleva terveydensuojelulain tarkoittama valvonta ja siihen varattavat henkilöresurssit ja työaika. Tällaista ei-suunnitelmallista toimintaa ovat esimerkiksi:

- ilmoitusten ja hakemusten käsittely
- häiriötilannesuunnitelman laatiminen
- epidemiaselvitykset
- asumisterveysasiat (tarkastus ja mittaus)
- asiakasyhteydenotot sekä näihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet (reaktiivinen valvonta)
- sidosryhmäyhteistyö ja lausunnot muille viranomaisille
- toimiminen terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana (esim. koulutustilaisuudet) sekä
- toiminnan kehittäminen

Terveydensuojeluviranomaisen on varauduttava myös kansainvälisessä laivaliikenteessä olevien alusten tarkastusten tekemiseen.

5.5 Tarkastuksen sisältö

Terveydensuojelulain mukaisen valvontatarkastuksen tavoitteena on selvittää terveysvaaran tai haitan esiintyminen, eli aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaittaa voi syntyä, ja antaa haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarpeelliset määräykset ja ohjeet. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä usein mittauksia ja mahdollisesti näytteenottoa jatkotutkimuksia varten.

Terveydensuojelulain useimmat valvontakohteet ovat ilmoituksenvaraisia, talousvettä toimittavat laitokset luvanvaraisia. Terveydensuojeluviranomainen antaa ilmoituksen tekijälle todistuksen ilmoituksen vastaanottamisesta, käsittelee ilmoituksen ja tekee tarvittaessa tarkastuksen. Talousvettä toimittavasta laitoksen tekemästä hakemuksesta tehdään päätös, jossa annetaan talousveden laadun valvontaa ja käyttöä koskevia määräyksiä. Ilmoituksen ja hakemuksen käsittelyn jälkeen valvontakohte tulee suunnitelmallisen ja säännöllisen valvonnan kohteeksi.

Valviran valvontaohjelmassa on lueteltu kohdetyypeittäin mitä tarkastuksen tulisi sisältää. Valvontayksikössä toimitaan sen mukaan. Tarkastusten sisällöstä on tarkemmin valvontasuunnitelmassa 2015 - 2019.

Valvirassa on laadittu terveydensuojelun valvontaohjeisto, joka sisältää mm. tarkastusohjeita sekä ohjeita valvontakohteiden riskinarvioinnista. Ration valvontayksikkö käyttää näitä ohjeita valvontatyössään. Kohdekohtainen riskinarviointi tehdään TerveKuu-ohjelmaan ja ohjelmasta saadaan myös vuosittainen riskinarviointiin perustuva tarkastussuunnitelma.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (THL) on julkaissut syyskuussa 2015 Oppilaitosten terveellisyys- ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastusten oppaan ja lomakkeet. Nämä on otettu käyttöön valvontayksikössä.

Talousvettä toimittavien laitosten (asetukset 1352/2015, muutos 683/2017 ja 401/2001) osalta tarkastusten kohteina ovat vedenjakelualueet. Vedenjakelualan tarkastuksella tarkastetaan,

että toiminta on siitä tehdyn hakemuksen tai ilmoituksen mukaista, toiminnanharjoittajan omavalvonta eli käyttötarkkailu ja toimintaympäristön valvonta on tehokasta (tiedottaminen asiakkaille ja viranomaisille, vedenlaadun valvonta ja toimintaympäristön seuranta, varautumissuunnitelma häiriötilanteisiin). Lisäksi tarkastetaan, että riskit on arvioitu huolellisesti ja hallintatoimenpiteet on viety laitoksen toimintaan ja ohjeisiin. Jos kohteen riskinarvioinnin laadinta todetaan riittämättömäksi tai siinä on selkeitä puutteita, tarkastuksessa käydään läpi tarkemmin vedenkäsittely-prosessia ja laitoksen käytäntöjä. Terveysturvallisuuden muutoksen myötä myös tukkulaitokset kuuluvat suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

Kotirauhanpiiriin kuuluvat tilat

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut lausunnon terveydensuojelulain soveltamisesta kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. Lausunnon mukaan kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin perustettavasta TsL:n 13 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus terveydensuojeluviranomaiselle, jolloin viranomainen saa tiedon toiminnan harjoittajasta ja voi antaa ohjausta ja neuvontaa. Toimintaa ei kuitenkaan voida valvoa suunnitelmallisena valvontana. Jos kotona tehtävästä terveydensuojelulain mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on aiheutunut tai epäillä aiheutuvan terveysturvallisuutta voi viranomainen asukkaan luvalla tehdä tarkastuksen kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin. Kotirauhan piiriin kuuluvana tilana ei pidetä sellaista tilaa, jossa on erillinen sisäänkäynti ja tilat on rajattu kotirauhan piiriin kuuluvan alueen ulkopuolelle. Tarkastusoikeutta kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa tullaan tarkentamaan sosiaali- ja terveysministeriön säännösmuutoksella.

5.6 Talousvesi

Talousveden laadusta ja laadunvalvonnasta säädetään mm. terveydensuojelulaissa 763/1994 pykälissä 16 - 21 ja sosiaali- ja terveysministeriön antamissa asetuksissa 1352/2015, sen muutos 683/2017 ja 401/2001.

”Iso vesiasetus”

Asetus 1352/2015 ja sen muutos 683/2017 koskee vettä, jota toimitetaan talousvetenä käytettäväksi vähintään 10 m³ päivässä taikka vähintään 50 henkilön tarpeisiin.

Lain mukaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen on säännöllisesti valvottava talousvettä toimittavan laitoksen jakaman veden laatua sekä tankeissa, pulloissa tai säiliöissä myytäväksi tarkoitettua talousveden laatua. Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi tarvittaessa asettaa toiminnanharjoittajalle veden laatua koskevia tarkkailuvelvoitteita, määrätä talousveden desinfiointivälikäsiteltäväksi tai muuten käsiteltäväksi.

Säännölliseen valvontaan sisältyy jatkuva valvonta, jonka tarkoituksena on hankkia säännöllisesti tietoa laadusta, talousveden käsittelyn tehokkuudesta ja laatuvaatimusten täyttymisestä. Jaksottaisen seurannan tarkoituksena on selvittää, täyttääkö talousvesi asetuksen asettamat vaatimukset.

Talousvettä toimittavien laitosten kanssa on laadittu laitoskohtainen valvontatutkimusohjelma, jossa laitosten ominaispiirteet on otettu huomioon. Ohjelmaan sisällytetään paikallisista olosuhteista, kuten vedenottamon haavoittuvasta sijainnista tai läheisistä onnettomuusalttiista toiminnoista aiheutuvat erityisvalvonnan tarpeet. Valvontatutkimusohjelma on tarkistettava vähintään viiden vuoden välein tai useammin, jos olosuhteet muuttuvat.

Raision Vesi Oy:n ja Naantalin kaupungin vesihuoltolaitos

Raision kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 17.10.2016 § 86 vesihuoltotoiminnan yhtiöittämisestä ja vesihuoltoon liittyvän liiketoiminnan luovuttamisesta Raision Vesi Oy:lle.

Raision Vesi Oy:lle ja Naantalin kaupungille toimitetaan vettä Virttaankankaan tekopohjavesilaitokselta Turun Seudun Vesi Oy:n toimesta. Raision Vesi Oy:n ja Naantalin

Turun Seudun Vesi Oy on laatinut osakaskuntien valvontatutkimusohjelmien yhteisen osan, mikä käsittää raakavedenoton, vedenkäsittelyn ja vedentoimituksen Turun Seudun Vesi Oy:n osakaskuntien käyttöön. Turun Seudun Vesi Oy:n laatimaa valvontatutkimusohjelmaa käytetään osakaskuntien valvontatutkimusohjelmien liitteenä. Valvontatutkimusohjelmaa ja sen liitteitä päivitetään tarpeen mukaan, kun ohjelmassa esitettyihin asioihin tulee muutoksia. Turun Seudun Vesi Oy on laatinut vuonna 2016 WSP:n (Water Safety Plan) käyttäen STM:n sähköistä riskienhallintajärjestelmää. Viranomaisilla on järjestelmään lukuoikeus.

Naantalin Velkuan ja Livonsaaren verkostovesi toimitetaan Masku-Nousiainen vesilaitokselta. Velkuan ja Livonsaaren valvontatutkimusohjelma on sisällytetty Naantalin kaupungin vesihuoltolaitoksen valvontatutkimusohjelmaan.

Raision Vesi Oy:n ja Naantalin vesihuoltolaitoksen valvontatutkimusohjelman mukaiset näytteet ottaa Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy.

Ruskon kunnan vesihuoltolaitos

Ruskon kunnan vesihuoltolaitoksen valvontatutkimusohjelma on päivitetty loppuvuodesta 2014 ja se on hyväksytty terveystarkastajaostossa 16.12.2014. Päivitetty valvontatutkimusohjelma otettiin käyttöön 1.1.2015. Ruskon vesihuoltolaitoksen erityistilannesuunnitelma on vuodelta 2010, joten se vaatii päivityksen. Sekä valvontatutkimusohjelma että varautumissuunnitelma päivitetään vuoden 2018 aikana.

Ruskon kunnan alueen verkostovesinäytteet otetaan kunnan toimesta näytteenottosuunnitelman mukaisesti. Terveystarkastaja vastaa jaksottaisesta näytteenotosta kerran vuodessa.

”Pikku vesiasetus”

Asetus 401/2001 koskee laitosta, joka toimittaa talousvettä käytettäväksi vähemmän kuin 10 m³ päivässä taikka alle 50 henkilön tarpeisiin. Asetusta käytetään myös elintarvikealan yrityksessä, johon talousveden laadunvalvonnassa ja valvontatutkimuksissa ei kunnan terveydensuojeluviranomaisen päätöksen nojalla sovelleta asetuksen (461/2000) vaatimuksia. Tämän asetuksen piirissä on myös yksittäiset taloudet, joilla on oma talousvesikaivo.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävänä on valvoa talousveden laatua säännöllisin tutkimuksin. Tutkimusten tiheys riippuu talousveden laadusta ja käyttäjämäärästä, tuotettavan veden määrästä tai elintarvikealan yrityksen toiminnan luonteesta. Talousveden laatu tulisi säännöllisesti tutkia yhdestä kerrasta vuodessa yhteen kertaan kolmessa vuodessa. Tarvittaessa voidaan määrätä tutkimukset tehtäväksi tätä tiheämmin, jos talousveden laatu sitä vaatii. Elintarvikehuoneistot, joissa on oma kaivo, talousvesien valvonta on sisällytettävä omavalvontasuunnitelmiin.

Elintarvikehuoneistojen talousveden valvonta

Talousveden valvontaan elintarvikehuoneistoissa ja tiloissa, joissa vettä tarjotaan osana julkista toimintaa, sovelletaan direktiiviä eli isoa talousvesiasetusta. STM:n tulkintaohjeen mukaan voi kunnan terveydensuojeluviranomainen päättää määrättyjen reunaehtojen toteutuessa, että edellä mainittujen kohteiden talousveden valvontaan sovelletaan pikkuasetusta. Talousveden valvontaan sovellettavaa asetusta elintarvikeyrityksissä päätettäessä otetaan huomioon sekä toiminnan luonne eli talousveden mahdollisesti elintarvikkeiden laadulle aiheuttama riski että laajuus. Elintarvikehuoneistoa, joka käyttää vain omaan toimintaansa oman kaivon vettä, on talousveden laadun osalta viranomaisen valvottava. Kyseessä ei kuitenkaan ole talousvettä toimittava laitos, koska se ei toimita vettä lopulliselle kuluttajalle vaan käyttää sitä itse.

Päiväkodin (tai vanhainkoti, koulu, majat, liikuntatila, kurssikeskus jne.) talousveden valvonta

Päiväkoti, joka käyttää vain omaan toimintaan oman kaivon vettä, on talousveden laadun osalta viranomaisen valvottava (julkista toimintaa). Kyseessä ei kuitenkaan ole talousvettä toimittava laitos, koska päiväkotia ei toimita vettä lopulliselle kuluttajalle vaan käyttää sitä itse. Kaivo ja sen rakenteet eivät siis kuulu terveydensuojelun säännöllisen valvonnan piiriin.

Vesiosuuskunnat

Valvontayksikön alueella on vesiosuuskuntia, jotka on liitetty kaupungin verkostoon. Osuuskuntien määrää sekä niiden lupavelvollisuutta selvitettiin vuoden 2013 aikana. Vesiosuuskunnille (17 kpl) lähetettiin kirje keväällä 2014, jossa veloitettiin vesiosuuskuntia hakemaan toimintansa hyväksymistä ja tarvittaessa laatimaan valvontatutkimusohjelma. Suurin osa hakemuksista on saatu käsiteltyä.

Laatuvaatimusten ylitykset

Jos talousvesinäyte ei täytä laatuvaatimuksia, otetaan uusintänäyte, jotta saadaan varmistus asiaan. Talousveden toimittajan kanssa selvitetään syy ja määrätään tarpeen tullen veden toimittajaa pikaisesti korjaamaan tilanne. Aluehallintovirastolle ilmoitetaan välittömästi valvontatutkimusten tuloksista, jotka eivät täytä laatuvaatimuksia. Veden käyttäjiä tiedotetaan poikkeamisista ja niiden merkityksistä sekä annetaan tarpeellisia neuvoja ja ohjeita terveyshaittojen ehkäisemiseksi.

5.7 Uimavesi

Uimavesien valvontaa säätelevät terveydensuojelulain pykälät 28, 29, 32 ja 50 sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetukset 177/2008 ja 354/2008 yleisten uimarantojen veden laatuvaatimuksista ja valvonnasta sekä 315/2002 uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista.

Terveydensuojelulain 29 §:n mukaan terveydensuojeluviranomaisen on säännöllisesti valvottava yleisen uimalan, uimahallin, uimarannan, kylpylän sekä yleisen virkistymis-, kuntoutus- ja hieronta-altaan veden laatua. Jos vesi ei täytä terveydellisiä laatuvaatimuksia, voidaan allas tai uimaranta asettaa käyttökieltoon.

Uima-allasvedet

Uimahallien/kylpylöiden ylläpitäjän tulee yhteistyössä kunnan terveydensuojeluviranomaisen kanssa laatia laitoksen säännöllistä valvontaa varten laitospöytäkirja, valvontatutkimusohjelma,

jossa laitoksen ominaispiirteet on otettu huomioon. Valvontatutkimusohjelman tulee sisältää asetuksen mukaiset määritykset ja tutkittavien näytteiden lukumäärä. Valvontatutkimusohjelma on tarkistettava vähintään viiden vuoden välein ja muulloinkin, milloin sitä olosuhteiden muuttumisen takia on pidettävä tarpeellisena. Valvontayksikön yleisille uimahalleille, kylpylöille ja uima-altaille on laadittu valvontatutkimusohjelmat.

Laitoksen ylläpitäjän on järjestettävä allasveden kierrätys, korvausveden otto ja poistoveden käsittely sekä desinfiointi siten, että asetuksen mukaiset laatuvaatimukset täyttyvät altaan kaikissa osissa kävijämäärästä riippumatta.

Allasvesinäyte otetaan altaasta siitä kohdasta, missä veden laadun arvioidaan olevan huonointa. Tarvittaessa veden laadun vaihtelua seurataan ottamalla näytteitä eri puolilta allasta.

Pääsääntöisesti allasvesinäytteet ottavat laitoksen omat näytteenottajat. Laitosten ylläpitäjän kanssa on laadittu laitoksen säännöllistä valvontaa varten laitoskohtainen valvontatutkimusohjelma, joka sisältää mm. valvontatiheydet.

Laboratorio lähettää uimavesinäytetulokset tiedoksi terveystarkastajille. Tutkimustuloksista tarkistetaan täyttääkö allasvesi asetuksen vaatimukset ja tarvittaessa ryhdytään terveydensuojelulain mukaisiin toimenpiteisiin mahdollisen terveystahitan ehkäisemiseksi.

Jos allasvesi ei täytä laatuvaatimuksia uusintatutkimuksella varmistettunakaan, taikka jos vedessä esiintyy muita pieneliöitä tai loisia terveydelle haitallinen määrä, kunnan terveydensuojeluviranomainen yhdessä laitoksen ylläpitäjän kanssa selvittävät syyn tähän ja määrää laitoksen ylläpitäjä viipymättä korjaamaan tilanne. Fysikaalis-kemiallisissa laatuvaatimuspoikkeamistapauksissa selvitetään aiheuttaako poikkeama terveystahittoja, ennen korjaustoimenpiteiden antamista.

Valvontayksikön alueella on valvottavia kohteita Raisiossa 4 ja Naantalissa 3.

Uimarantavedet

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut vuonna 2008 asetukset uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta. Yleisiä uimarantoja koskeva asetus (177/2008) on astunut voimaan 1.4.2008 ja pieniä yleisiä uimarantoja koskeva asetus (354/2008) 1.6.2008.

Yleinen uimaranta (ns. EU-ranta), on ranta, jossa arvioidaan käyvän uimakauden (15.6. - 31.8.) aikana vähintään 100 uimaria päivässä. Pienellä yleisellä uimarannalla tarkoitetaan rantaa, jossa käy uimakauden aikana vähemmän kuin 100 uimaria päivässä. Raision valvontayksikön alueella on yksi yleinen uimaranta (ns. EU-ranta) Naantalissa. Pieniä rantoja on Naantalissa 15 kpl ja Ruskolla 2 kpl. Lisäksi Naantalissa on neljä uimarantaa leirikeskusten yhteydessä. Uimarannoista tulee laatia uimarantaluettelo ja niiden uimaveden laatua on tutkittava säännöllisesti.

Uimaveden laatua tutkitaan myös uimakauden ulkopuolella talviuintipaikoista. Naantalissa on kaksi avantouintipaikkaa ja Ruskolla yksi. Valvira on antanut 16.11.2009 ohjeen talviuintipaikkojen valvonnasta. Ohjeen mukaan talviuintipaikkojen uimaveden laatu tutkitaan kerran kuukaudessa. Valvontatiheys voidaan vähentää enintään puoleen, mikäli valvontatutkimustulokset ovat edellisen talviuintikauden ajan täyttäneet toimenpiderajat eikä ole tiedossa sellaisia tekijöitä, jotka voisivat huonontaa uimaveden laatua. Raision valvontayksiköissä valvontatiheys on vähennetty puoleen.

Uimavesiprofiili

Uimarannan omistajan tai haltijan tulee yhteistyössä kunnan terveydensuojeluviranomaisen kanssa laatia yleiselle uimarannalle (EU-ranta) uimavesiprofiili. Uimavesiprofiilin laatiminen on uimarannan riskinarviointia. Siinä kartoitetaan uimaveden laatuun vaikuttavat tekijät ja arvioidaan niiden merkitys. Uimavesiprofiilin tietojen perusteella voidaan jo ennakoita pyrkiä ehkäisemään, vähentämään tai poistamaan uimaveden laatuun haitallisesti vaikuttavia tekijöitä. Raision valvontayksikön alueella sijaitsee yksi yleinen uimaranta, Nunnalahden uimaranta, jolle uimavesiprofiili tuli laatia. Uimavesiprofiili vietiin tiedoksi terveysvalvontajaostolle ja se on nähtävillä Naantalın kaupungin internet-sivuilla. Uimavesiprofiili on päivitetty vuonna 2015.

Uimavesiluokitus

STM:n asetuksen mukaisten yleisten uimarantojen eli ns. EU-uimarantojen uimaveden laadun arviointi perustuu sekä yksittäisiin valvontatutkimustuloksiin että pitkäaikaiseen uimaveden laadun seurantaan. Yleisen uimarannan uimaveden laadun arviointiin ja luokitukseen käytetään neljän uimakauden seurantalenterien mukaan otetuista näytteistä määritettyjä valvontatutkimustuloksia. Uimavesiluokka määräytyy *E. colin* ja suolistoperäisten enterokokkien valvontatutkimustuloksista laskettujen prosenttipisteiden perusteella. Laatuluokkia on neljä: erinomainen, hyvä, tyydyttävä ja huono. Nunnalahden uimarannan laatuluokka on erinomainen.

Yleisölle tiedottaminen

Yleisellä uimarannalla yleisön nähtävillä tulee olla kaikki uimarin kannalta tarpeelliset tiedot, kuten perustiedot uimaveden laadusta sekä uimista koskevat ohjeet ja määräykset. Yleisölle tiedottaminen on pääsääntöisesti uimarannan omistajan tai haltijan vastuulla. Uimarannalla tulee olla tietoa uimaveden yleistä laatua kuvaavasta uimavesiluokituksesta.

Uimarannalle sijoitetun tiedon lisäksi yleisölle tulee antaa tietoa myös muita tiedotusvälineitä käyttäen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että uimarannan omistajan tai haltijan tulee ylläpitää omia internetsivujaan, joihin se kokoaa uimarantaa ja uimaveden laatua koskevia tietoja. Kunkin uimarannan osalta julkaistaan uimavesiluokitukset kolmen edeltävän uimakauden ajalta, uimavesiprofiili kokonaisuudessaan sekä kuluvan uimakauden yksittäiset valvontatutkimustulokset ja havainnot tulkintoineen sitä mukaa, kun tulokset ja havainnot valmistuvat. Viimeiset tutkimustulokset tulkintoineen on suositeltavaa asettaa myös uimarannalle yleisön nähtäville. Pienillä yleisillä uimarannoilla yleisön nähtävillä tulee olla kuluvan uimakauden aikana tehtyjen valvontatutkimusten ja aistinvaraisten havaintojen tulokset tulkintoineen.

Lähes jokaisella uimarannalla on ollut uusimmat tulokset nähtävillä. EU-rannalla (Nunnalahden uimaranta) on ilmoitustaulu, josta löytyy kaikki asetuksen vaatimat tiedot.

5.8 Sisäilmatyöryhmä

Naantalissa, Raisiossa ja Ruskolla toimii kaikissa oma sisäilmatyöryhmänsä. Sisäilmatyöryhmän tarkoituksena on edistää julkisten rakennusten sisäilman turvallisuutta (ehkäistä terveyshaitan muodostumista) sekä sisäilmaongelmien koordinoiminen. Sisäilmatyöryhmän tehtäviin kuuluvat mm. paikallisista toimintatavoista sopiminen ja tehokkaasta tiedonkulusta huolehtiminen. Pääpainona on viime vuonna ollut ongelmallisempien sisäilmatapausten ratkaiseminen, joissa epäillään olevan terveyshaittaa.

Naantali

Naantalın kaupungin yhteistyötoimikunta on kokouksessaan 25.1.2007/6§ perustanut sisäilmatyöryhmän. Sisäilmatyöryhmään kuuluu terveystarkastaja, rakennustarkastaja, työterveyslääkäri, kaupungin kiinteistöjen kunnossapidosta vastaavat henkilöt ja paikallisesta työsuojelusta vastaavat henkilöt. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti ja kokouksista laaditaan muistio.

Raisio

Raision kaupungissa on perustettu jo syksyllä 1995 ns. hometyöryhmä, jota nykyisin kutsutaan sisäilmastotyöryhmäksi. Sisäilmastotyöryhmään kuuluu tällä hetkellä 13 jäsentä edustaen asiantuntemusta rakennusalalta, kiinteistönhoidosta, siivouksesta, terveydenhuollosta, terveysvalvonnasta, rakennusvalvonnasta ja työsuojelusta.

Työryhmä kokoontuu aina tarvittaessa, tekee päätelmiä ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin.

Toimenpiteisiin ryhdytään pääasiassa kolmen erilaisen selvityksen perusteella: rakennustekninen selvitys, mikrobiologinen selvitys sekä oireiden ja sairauksien selvittäminen.

Rusko

Sisäilmatyöryhmään kuuluu terveydenhoitaja, edustajia tekniseltä osastolta, työterveyshuollon edustaja ja terveystarkastaja.

5.9 Kansainvälisessä liikenteessä olevien alusten saniteettitodistukset

Terveystarkastuslain muutoksessa (129/2009, 6 §) on kunnan terveystarkastutehtäviin lisätty, että kunnan on alueellaan huolehdittava muun muassa Maailman terveysjärjestön kansainvälisen terveyssäännösten (WHO 2005) 20 ja 39 artiklassa tarkoitettujen todistusten myöntämisestä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kunnan terveystarkastusviranomaisen tarkastaa ja antaa todistukset kansainvälisessä liikenteessä olevien alusten saniteettitoimenpiteistä ja saniteettitoimenpiteistä vapauttamisesta niissä satamissa, jotka Valvira on valtuuttanut todistuksia antamaan (Valviran päätös Dnro 179/11.02.02.06/2009). Tarkastuksissa tulee käyttää terveyssäännösten liitteen 3 mallin mukaista tarkastuslomaketta.

Suomessa laivatarkastuksia tullaan jatkamaan WHO:n terveyssäännösten menettelyä keveämmin. Tarkastusten tekemiseen on laadittu ohjeistusta ja järjestetty koulutusta tarkastuksia tekeville terveystarkastusviranomaisille. Lisäksi THL laatii kuntien terveystarkastusviranomaisille toimintaohjeet mahdollisesti todettavissa infektiotapauksissa tartuntatautien leviämisen estämiseksi.

Raision valvontayksikössä saniteettitodistuksiin liittyvät tarkastuksia suorittaa vuodesta 2018 alkaen kaksi terveystarkastajaa.

5.10 Terveystarkastuksen valtakunnalliset painopistealueet ohjelmakaudella 2015 - 2019

Terveystarkastuksen painopisteiden avulla kohdennetaan resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioidaan lainsäädäntömuutoksista aiheutuvat haasteet. Valvonnan resurssit tulisi kohdentaa riskinarvioinnin perusteella erityisesti kohteisiin, joissa on toistuvasti esiintynyt ongelmia.

Terveydensuojelulain mukaisessa valvontatoiminnassa nimetyt valvonnan kohteet tulee erityisesti ottaa huomioon laadittaessa kunnan suunnitelmaa. Tarkoitus on, että painopistetoiminta käynnistyy tai toteutetaan ohjelmassa esitettyinä vuotena tai vuosina ottaen kohdemäärät huomioon ja kohdentaen resursseja tarkoituksenmukaisesti.

Valtakunnalliset terveystarkastuksen painopisteet ohjelmakaudella (2015 -) 2018 - 2019:

- Talousvesi
 - Valvontatutkimusohjelman päivittäminen sekä valvonnan ja näytemäärien saattaminen asetuksen mukaiseksi
 - Valvontayksikön oman vesihuollon häiriötilannesuunnitelman laatiminen
 - Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja hallinta yhdessä talousvettä toimittavan laitoksen kanssa
- Kauneushoitola tai muu ihon käsittely
 - Ihon läpäisevien toimintojen valvominen (esim. tatuointi, kuppaus)
- Terveystarkastuksen olojen valvonta
 - Laadukkaat sisäilmaselvitykset: Edistetään ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntämistä sisäilmaselvityksissä (koulut, päiväkodit ja yksityiset asunnot)
 - koulujen yhteistarkastukset eri tahojen kanssa
- Sidosryhmät
 - Terveystarkastuksen huomioiminen suunnittelussa ja päätöksenteossa (kaava, ympäristölupa jne.)

5.11 Raision valvontayksikön valvonnan painopistealueet vuonna 2018

Valvontayksikön painopisteenä on joka vuosi talous- ja uimavesien laadunvalvonta. Uimahallien ja kylpylöiden olosuhdevalvontaa (tilojen tarkastus) tehdään joka toinen vuosi (tehty vuonna 2017).

Naantalissa ja Raision vesilaitosten valvontatutkimusohjelmat on päivitetty vuonna 2017. Ruskon valvontatutkimusohjelma ja varautumissuunnitelma päivitetään vuonna 2018.

Raisiossa ja Naantalissa tarkastetaan kouluja ja päiväkotia sekä viranhaltijoiden toimesta että tehdään yhteistarkastuksia muiden yhteistyötahojen kanssa. Koulut ja päiväkodit tarkastetaan noin kerran kolmessa vuodessa.

Terveydensuojelun viisivuotissuunnitelma löytyy vuosille 2015 - 2019 tehdystä valvontasuunnitelmasta. Suunnitelmassa on esitetty myös arvio tarkastuksiin kuluva tarkastusajasta kohdetyypeittäin. Viisivuotissuunnitelma noudattelee pääpiirteittäin valtakunnallista valvontaohjelmaa.

Vuonna 2018 terveydensuojelulain mukaisiin valvontakohteisiin tehdään tarkastuksia liitteenä olevan vuosisuunnitelman mukaan (liite 3). Terveydensuojelun suunnitelmallisia tarkastuksia on suunniteltu tehtävän 122 kpl ja niihin on arvioitu käytettävän työpanosta 200 htpv (henkilötyöpäivää). Suunnitelmalliseen näytteenottoon työaikaa on arvioitu kuluvan 35 htpv.

Kansainvälisessä liikenteessä olevien alusten saniteettitodistusten vaatimiin tarkastuksiin ja todistusten laatimiseen on suunniteltu kuluva noin 5 htpv.

Muilta osin valvontaa kohdistetaan uusien huoneistojen ilmoituksiin ja toimenpitepyyntöihin. Asuntojen tarkastukset perustuvat asiakaspyyntöihin, kun epäillä terveyshaittaa. Vuosittain asunnontarkastuksia tehdään noin 40 kpl. Asuntojen siivottomuustarkastuksilla tehdään entistä tiiviimpää yhteistyötä ja yhteistarkastuksia sosiaalitoimen ja pelastuslaitoksen kanssa.

Muuhun valvontatyöhön (mm. asunnontarkastukset, uudet huoneistot / toim. vaihtuminen, lausuntojen antaminen, saniteettitodistukset, tarkastuksiin kuluva matka-aika, toimistotyöt) 626 htpv.

5.12 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Talousvesi

Taluesveden laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- STM:n asetus (1352/2015 ja sen muutos 368/2017) taluesveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM:n asetus (401/2001) pienten yksiköiden taluesveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

Raision ja Naantalin kaupunkien vesilaitosten verkostovesinäytteet otetaan liitteenä olevan näytteenottosuunnitelman mukaisesti (liite 4). Raision ja Naantalin kaupunki ostaa näytteenoton Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy:ltä. Tarpeen mukaan otetaan lisänäytteitä, esimerkiksi vesiepidemiatapauksissa tai valitusten johdosta. Nämä näytteet ottaa terveystarkastaja.

Ruskon kunnan alueen verkostovesinäytteet otetaan kunnan toimesta näytteenottosuunnitelman mukaisesti. Terveystarkastaja vastaa jaksottaisesta näytteenotosta kerran vuodessa. Ruskon verkostoveden näytteenottosuunnitelma on liitteessä 5.

Vesiosuuskunnat ottavat verkostovesinäytteensä itse omien näytteenottosuunnitelmien mukaisesti. Terveystarkastaja on opastanut näytteenottajat näytteenottoon.

Uimavesi

Uimavesien laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- Allasvedet: STM:n asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista
- Uimarantavedet: STM:n asetus (354/2008) pienten yleisten uimarantojen valvonnasta tai STM:n asetus (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (EU-rannat)

Raision uima-altaiden näytteenottosuunnitelmat on esitetty liitteessä 6. Naantalin kohteet ottavat itse näytteet hyväksytyyn valvontasuunnitelman mukaisesti. Näytetulokset tulevat tiedoksi terveystarkastajalle. Terveystarkastaja ottaa allasvesiasetuksen mukaiset rinnakkaisnäytteet.

Uimarantavesien näytteenottosuunnitelma on liitteenä 7.

Muut näytteet terveystarkastuksessa

Muu suunnitelmalliseen valvontaan liittyvä näytteenotto voidaan kohdistaa tarpeen mukaan esimerkiksi valvontakohteen siivoustoiminnan omavalvonnan toimivuuden ja oman siivoustoiminnan tehokkuuden tarkistamiseen puhtausnäyttein. Puhtausnäytteitä voidaan ottaa esim. saunoista, pesutiloista, wc-tiloista sekä kauneushoitoloiden ja muiden ihonkäsittelyhuoneistojen välineistä. Valvontayksiköllä on käytössään pintapuhtausnäytteenottoon SystemSureII-näytteenottolaite. Puhtausnäytteidenotto suoritetaan yleensä projekteina, mutta myös tarkastus voi pitää sisällään näytteenoton.

Lisäksi terveydensuojelun valvontakohteiden osalta joudutaan joskus selvittämään esimerkiksi sisäilman laatua erilaisilla näytteenotoilla ja mittauksilla.

5.13 Raportointi

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tulee toimittaa aluehallintovirastolle ja edelleen Valviralle tarkastuksia, valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä, maksuja ja valvontaa koskevia muita tietoja valvonnan ohjausta, seurantaa, raportointia ja tilastointia varten.

Vuonna 2018 valvontayksikössä suoritettut tarkastukset ja toimenpiteet sekä panostus terveydensuojelun valvontaan raportoidaan Valviraan YHTI-tietojärjestelmän kautta.

Valviran ohjeen mukaan vesilaitosten (asetus 401/2001 ja 1352/2016, muutos 683/2017) valvontasuunnitelman toteutumisen raporttiin merkitään yksi suunnitelmallisen valvonnan tarkastus, johon voi sisältyä useita vedenottamoiden tai vedenkäsittelylaitosten tarkastuksia sekä näytetulosten ja asiakirjojen tarkastamista.

Talous- ja uimavesien (EU-vesilaitokset ja EU-uimarannat) tutkimustulokset raportoidaan keskusviranomaisille YHTI-tietojärjestelmän kautta.

6 TUPAKKALAIN JA NIKOTIINI-VALMISTEIDEN VALVONTASUUNNITELMA

Valvontasuunnitelma perustuu Tupakkalakiin, -asetukseen ja Valviran laatimaan valtakunnalliseen tupakkalain valvontaohjelmaan vuosille 2015 – 2019 ja sen päivitykseen vuosille 2018 - 2019. Tupakkalain valvontaohjelman tavoitteena on

- yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja saattaa toiminnanharjoittajat samanarvoiseen asemaan valvonnan tiheyden ja laadun osalta
- painopisteiden avulla kohdistaa rajalliset valvontaresurssit tehokkaasti ja suunnitelmallisesti edistämään tupakkalain tavoitteiden toteutumista.

6.1 Tupakkalain muutos

Uusi tupakkalaki (549/2016) astui voimaan 15.8.2016. Yksi uuden tupakkalain suurimmista muutoksista on, että sen sääntelyn piirissä ovat tupakkatuotteiden lisäksi sähkösavukelaitteet, niissä käytettävät nesteet (nikotiinilliset ja nikotiinittomat) sekä poltettavaksi tarkoitetut kasvipörsäiset tuotteet (esim. yrtsisavukkeet, vesipiipputupakka). Lisäksi tupakkalaissa on säännöksiä, jotka koskevat tupakan vastikkeita (esimerkiksi energianuuskaa) ja tupakkajäljitelmiä (esimerkiksi tupakkatuotteiden ulkonäköä jäljittelevät makeiset).

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynti on luvanvaraista ja tukkumyynti ilmoituksen varaista toimintaa. Vähittäismyyntilupaa haetaan myyntipaikan sijaintikunnalta tai liikennevälineiden osalta toiminnanharjoittajan kotikunnalta. Myös tukkumyynti-ilmoitus tehdään myyntipaikan sijaintikunnalle. Muiden tupakkalaissa säädettyjen tuotteiden, kuten esimerkiksi tupakointivälineiden tai tupakan vastikkeiden, myyntiin ei tarvita myyntilupaa. Niiden myynnissä on kuitenkin huomioitava tupakkalain sääntely esimerkiksi omavalvonnan ja markkinointikiellon suhteen.

Kunta valvoo tupakkalain ja sen nojalla annettujen säännösten toteutumista alueellaan. Kuntien tehtävät sisältävät muun muassa tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntilupien sekä tukkumyynti-ilmoitusten käsittelyn.

6.2 Kunnan määräämä tupakointikielto asuntoyhteisöön

Asuntoyhteisöillä (rakennuksen omistajalla) on oikeus hakea kunnalta tupakointikieltoa myös asukkaiden hallinnassa oleviin tiloihin. Yksittäisillä asukkailla ei ole oikeutta tehdä tupakointikieltoa koskevia hakemuksia asuntoyhteisön omistamaan ja muiden asukkaiden hallitsemiin tiloihin. Heillä on kuitenkin oikeuksia ja mahdollisuuksia tehdä aloitteita, joiden käsittelyn jälkeen tällaisen hakemuksen tekemisestä voidaan päättää.

Kunnan on määrättävä tupakointikielto hakemuksessa tarkoitettuihin tiloihin, jos tiloista voi niiden rakenteiden tai muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiselle parvekkeelle, toiseen huoneistoon kuuluvan ulkotilan oleskelualueelle tai toisen huoneiston sisätiloihin. Kieltoa määrättäessä ei näin ollen huomioida savun satunnaista kulkeutumista ko. tiloihin.

Tupakointikielto saadaan määrätä asuinhuoneiston asuintilaan vain, jos savun kulkeutumista ei ole mahdollista rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella kohtuudella ehkäistä ja asuintilan haltijalle on ennen kieltä varattu mahdollisuus ehkäistä savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään. Koska asuinhuoneistojen välistä savuhaittaa voidaan yleensä hallita yksinkertaisilla ilmastoinnin säädöillä ja korjauksilla, asuntoyhteisön on käytännössä aina selvitettävä jo ennen hakemuksen tekemistä, voidaanko savun kulkeutuminen kohtuukustannuksin estää. Asuinhuoneiston asuintilaa koskeva tupakointikielto ei koske sähkösavukkeen käyttämistä.

Parvekkeilla ja huoneiston käytössä olevien ulkotilojen osalta ei edellytetä ennen kiellon määräämistä, että savun kulkeutumista on yritetty ehkäistä rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella ja että tilan tai alueen haltijalle on varattu mahdollisuus ehkäistä savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään.

Jos asuntoyhteisö ei hae tupakointikieltoa, vaikka edellytykset kiellon määräämiselle ovat olemassa, tupakansavusta kärsivien asukkaiden käytettävänä on terveydensuojelulain mukainen menettely. Tällöin asuntoyhteisö voi joutua korjaamaan talon rakenteita tai tupakointikielto voidaan mahdollisesti perusteellisempien tutkimusten jälkeen määrätä viranomaispäätöksellä.

6.3 Nikotiinivalmisteiden myynti ja valvonta

Lääkelain (395/1987) 1.2.2006 voimaan tullut muutos sallii nikotiinivalmisteiden myynnin vähittäismyymälöissä, kioskeissa ja huoltoasemilla 54 §:ssä säädetyin ehdoin. Kunta myöntää luvat nikotiinivalmisteiden myyntiin ja valvoo alueella lain noudattamista. Nikotiinivalmisteiden myyntipaikkoja tulee valvoa vuosittain. Tarkastuksia tehdään muiden tarkastusten yhteydessä (elintarvikevalvonta ja tupakkatuotteiden valvonta).

6.4 Tarkastus

Tarkastukset voivat kohdistua tupakan myyntipaikan tarkastukseen, tupakointikieltojen- ja rajoitusten valvontaan. Valvontayksikön käyttöön on laadittu laatukäsikirjan laatimisen yhteydessä tupakkavalvonnan tarkastuslomake, jota voidaan käyttää apuna tarkastuksella.

Tarkastuskäynnillä voidaan tarkastaa vain osa tarkastuslomakkeen kohdista. Tarkastuslomake on liitteenä (liite 8).

Tupakkalain toteutumista valvotaan samalla, kun valvontakohteeseen kohdistetaan muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Esimerkiksi elintarvikemyymälöihin ja kioskeihin kohdistuvan muun ympäristöterveydenhuollon lain mukaisen tarkastuksen yhteydessä on luontevaa valvoa myös tupakan myyntiä ja mainontakieltoa tupakkalain perusteella sekä nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiä lääkelain perusteella. Joissakin terveydensuojelulain mukaisissa tarkastuskohteissa, kuten päiväkodeissa ja oppilaitoksissa, on terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen yhteydessä usein perustelua tarkastaa samalla tupakkalain noudattaminen.

Tupakkavalvonnan tarkastukset voidaan kirjata terveydensuojelun tai elintarvikevalvonnan tarkastuspöytäkirjan yhteyteen. Tarkastuspöytäkirjasta on käytävä ilmi, minkä lain perusteella tarkastus on suoritettu ja mitä asioita tarkastuksella on katsottu. Näin taataan valvovan viranomaisen toiminnan läpinäkyvyys ja toiminnanharjoittajan oikeusturva.

Vähittäismyyntipaikkojen tarkastustiheys on Valviran ohjeen mukaan joka toinen vuosi. Raision valvontayksikössä noudatetaan pääsääntöisesti Valviran ohjetta tarkastustiheydestä. Poikkeuksena ovat elintarvikevalvonnan kohteet, joissa elintarvikevalvonnan tarkastus tehdään joka kolmas vuosi. Tällöin myös tupakkavalvonnan tarkastus tehdään joka kolmas vuosi.

Tarkastusten sisällöstä ja menetelmistä on tarkemmin valvontasuunnitelmassa 2015 - 2019.

6.5 Raision valvontayksikön valvonnan painopisteet vuonna 2015 - 2019

Tupakkalain säädösten noudattamista ja nikotiinivalmisteiden myyntiä valvotaan Raision valvontayksikössä tupakkatuotteiden ja nikotiinivalmisteiden myynti- ja tarjoilupaikoissa elintarvikevalvonnan säännöllisten tarkastuskäyntien ja muiden terveystarkastusten yhteydessä sekä asiakasvalitusten perusteella. Valvontayksikön alueella on tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikkoja 60 kpl. Suunnitelman mukaan tupakkavalvonnan tarkastuksia tehdään 25 kpl vuonna 2018 (liite 9).

Valvontayksikön alueella on kaksi ravintola, jossa on tupakointitila. Nämä tarkastetaan elintarvikevalvonnan tarkastuksen yhteydessä joka kolmas vuosi.

Vuosittain tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikkojen tarkastuksiin on suunniteltu kuluvan aikaa noin 5 htpv ja muuhun valvontatyöhön 6 htpv. Nikotiinivalmisteiden myyntilupien käsittelyyn ja valvontaan on arvioitu kuluvan aikaa vuosittain noin 4 htpv.

6.6 Raportointi

Vuosien 2015 - 2019 valvontayksikössä suoritettut tarkastukset ja toimenpiteet sekä panostus tupakkavalvontaan raportoidaan Valviraan YHTI-tietojärjestelmän kautta.